

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАГІСТРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»

У статті висвітлено науково-теоретичне обґрунтування психолого-педагогічних умов ефективного професійно-орієнтованого навчання магістрів спеціальності «Публічне управління та адміністрування» англійської мови. Самостійна робота розглядається як важливий складник процесу підготовки сучасних фахівців.

Основне призначення англійської мови як предметної галузі вищої освіти – сприяти в оволодінні магістрами навичками та вміннями комунікації в усній і письмовій формах відповідно до мотивів, цілей і соціальних норм мовленнєвої поведінки в типових сферах і ситуаціях англійськомовного спілкування.

На сучасному етапі найбільшого поширення у викладанні іноземних мов набув комунікативний підхід, основна мета якого – навчити людину спілкуватись, зробити так, щоб її мова була зрозумілою для співрозмовника.

Розглянуто характерні риси комунікативного підходу в процесі викладання іноземної мови. Для ефективного вивчення англійської мови магістрами запропоновано використання методик на основі комунікативного підходу, а саме: навчання у співробітництві, метод проектів, комунікативні та рольові ігри.

Наведено приклад організації занять за проектною технологією. Саме метод проектів дає змогу індивідуалізувати навчальний процес, дає можливість магістру проявляти самостійність у плануванні, організації та контролі своєї діяльності.

Здійснено системний аналіз вітчизняної й зарубіжної літератури з організації професійно-орієнтованого навчання державних службовців англійської мови. Визначено психологічні особливості й принципи навчання англійської мови магістрів спеціальності «Публічне управління та адміністрування».

Зазначено, що основними педагогічними принципами організації навчання слухачів магістратури іноземної мови є пріоритет самостійного навчання, принцип спільної діяльності, опора на досвід; індивідуалізація; системність навчання; актуалізація результатів навчання.

Ключові слова: публічне управління та адміністрування, іншомовна комунікативна компетенція, комунікативний підхід, метод проектів, професійна підготовка.

Постановка проблеми. Сучасний стан міжнародних зв'язків України, її вихід до європейського та світового простору змушують суспільство розглядати іноземну мову як важливий засіб міжкультурного спілкування. Серед іноземних мов англійська мова сьогодні – це мова міжнародного спілкування, мова міжнародної політики, торгівлі, туризму, спорту й Інтернету, своєрідна *lingua franca* – у більшості країн вона є другою найбільш розповсюдженою мовою після національної. Цей чинник зумовлює соціальне замовлення суспільства на підготовку кваліфікованих фахівців у різних галузях народного господарства, науки, мистецтва, культури, які мають володіти навичками й вміннями професійного англійськомовного спілкування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема якісної підготовки сучасних фахівців з державного управління актуальна й широко обговорюється в роботах українських учених: В.М. Князева, В.І. Лугового, О.І. Ляшенка, В.К. Майбороди, О.Ю. Оболенського, Н.Г. Протасової, І.В. Розпутенко, С.К. Хаджирадєвої.

Значний внесок у становлення системи сучасної іншомовної підготовки держслужбовців роблять вітчизняні вчені, закладаючи своїми дослідженнями фундаментальну базу для її подальшого розвитку. З урахуванням сучасних тенденцій іншомовної професійно-педагогічної освіти виконано низку дисертаційних досліджень, зокрема, С.М. Опрятним, Н.А. Сурою, І.В. Секрет та ін.

Так, у дослідженні С.М. Опрятного розроблено науково-методологічні засади системи професійного навчання державних службовців ділової англійської мови, визначено принципи побудови системи їх безперервного професійного навчання та встановлено вимоги щодо їхньої комунікативної компетентності [3]. Автором досліджено теоретичні засади іншомовної підготовки держслужбовців, обґрунтовано науково-методологічні підходи до моделювання й реалізації системи професійного навчання держслужбовців ділової англійської мови.

У дисертаційному дослідженні І.В. Секрет висвітлено теоретичні та методичні проблеми формування іншомовної професійної компе-

тентності студентів вищих технічних навчальних закладів в умовах дистанційної освіти з позицій вітчизняної й зарубіжної теорії та практики [4]. Н.А. Сурою здійснено опис іншомовної підготовки майбутніх фахівців з інформаційно-комунікаційних технологій у технічних університетах, обґрунтовано її науково-теоретичні засади, методологічне забезпечення [5].

Однак питання психолого-педагогічних умов ефективного навчання державних службовців ще й досі залишається невивченим, що свідчить про актуальність проблеми та зумовлює наш інтерес до зазначеної теми.

Метою статті є науково-теоретичне обґрунтування психолого-педагогічних умов ефективного професійно-орієнтованого навчання державних службовців англійської мови. Для досягнення мети в роботі поставлені такі завдання: здійснити системний аналіз вітчизняної та зарубіжної літератури з організації професійно-орієнтованого навчання державних службовців англійської мови, визначити психологічні особливості й принципи навчання державних службовців англійської мови, запропонувати ефективні методи навчання.

Виклад основного матеріалу. Навчальна дисципліна «Професійна іноземна мова в публічному управлінні» є невід'ємним складником навчального процесу з підготовки висококваліфікованих фахівців спеціальності «Публічне управління та адміністрування» в умовах розбудови ринкової економіки в Україні, розширення міжнародних економічних зв'язків України, гуманізації та гуманітаризації національної вищої освіти. Основне призначення англійської мови як предметної галузі вищої освіти – сприяти в оволодінні студентами навичками й уміннями комунікації в усній і письмовій формах відповідно до мотивів, цілей і соціальних норм мовленнєвої поведінки в типових сферах і ситуаціях англійськомовного спілкування.

Тому сьогодні великого значення набувають зміст і якість англійськомовної підготовки майбутніх фахівців, а саме магістрів, оскільки вони представлятимуть завтра наукову, політичну, економічну та ділову еліту України, увійдуть до складу тих, хто, власне, має забезпечити їй гідне місце у світовій спільноті.

Аналіз досвіду слухачів магістратури спеціальності «Публічне управління та адміністрування» Херсонського національного технічного університету показав, що, незважаючи на зацікавленість у вивченні англійської мови, державні службовці, які є дорослими людьми, відчують підвищені труднощі. Головним чином вони пов'язані з низько результативним попереднім досвідом вивчення іноземних мов, несистемним вивченням мови, з високими вимогами до термінів навчання та віком слухачів. Проблема визначення ефективного навчання державних службовців англійської

мови набуває актуальності, успішне вирішення її зумовлено двома аспектами: 1) теоретичним вивченням специфічних психолого-педагогічних особливостей навчання державних службовців і формуванням на базі цього принципів, практичне впровадження яких має стати умовою успішного навчання; 2) вибором науково обґрунтованої методики навчання англійської мови державних службовців у системі професійної підготовки.

На сучасному етапі найбільшого поширення у викладанні іноземних мов набув комунікативний підхід, основна мета якого – навчити студента спілкуватись, зробити так, щоб його мова була зрозумілою для співбесідника. Відповідно до цієї методики, досягнути цього ефекту можна, якщо навчання слухачів відбуватиметься в так званих «природних умовах». Сучасний комунікативний метод є поєднанням багатьох способів навчання іноземної мови і знаходиться на верхівці еволюційної піраміди різноманітних освітніх методик.

Під комунікативністю чи комунікативною направленістю розуміють направленість на співрозмовника, оптимальність навчання з погляду ефективності впливу на іншого. Комунікативність – підхід, який забезпечує саме такий вплив. Цей підхід безпосередньо «замкнений» на побудові й діяльності, не дарма в теперішній методиці вживається термін «комунікативно-діяльнісний» підхід [1].

Комунікативна активність – це участь усіх, хто навчається, в навчальній діяльності. Важливо, щоб уся ця діяльність наближалась до безпосереднього спілкування. Групова взаємодія тих, хто навчається, спрямована на вирішення цієї проблеми, в якій кожен слухач убачає свій внесок, стимулює його активність, спонукає до створення атмосфери взаєморозуміння кожного в результаті діяльності. У такому випадку необхідні творчі види робіт, які вимагають спільного пошуку вирішення проблем. І тут можна говорити про проведення комунікативних заходів на заняттях з іноземної мови зі слухачами і студентами, а саме: діалогів, різноманітних проектів, круглих столів та у масштабі навчального закладу конференцій з проблематики державного управління й місцевого самоврядування з метою покращення володіння іноземною мовою.

Звичайно, роль викладача полягає в тому, щоб сприяти спілкуванню під час заняття або, інакше кажучи, створювати ситуації, які породжують спілкування. Викладач виступає як порадник, який відповідає на запитання слухачів і спостерігає, як відбувається комунікація. Інколи він сам стає співучасником дискусій. Головна роль у процесі комунікативного навчання, безперечно, належить тим, хто навчається, оскільки вони і є учасниками спілкування. Усе, що відбувається під час заняття, потрібно якомога більше наблизити до реального

життя, щоб усі дії в аудиторії виконувалися з комунікативним наміром. Це, у свою чергу, дасть змогу слухачам навчитися використовувати лексичний запас і граматичні форми для вираження власних думок. Однією з передумов цього є введення слухачів у повністю іншомовне середовище шляхом ведення заняття виключно іноземною мовою. Правила, значення нових слів варто пояснювати за допомогою знайомої студенту лексики, граматичних конструкцій і виразів, за допомогою жестів і міміки, малюнків, наочності тощо. Використання рідної мови доцільне лише в окремих випадках (початковий рівень групи). У таких умовах слухачі усвідомлюють, що іноземна мова не стільки об'єкт для вивчення, скільки засіб реального спілкування. До популярних технологій вивчення іноземної мови, які використовуються для навчання дорослих, зараховують мовні ігри, рольові ігри, метод проектів, вивчення ситуацій. Спинимось на тих, які з досвіду нашої роботи з магістрами спеціальності «Публічне управління та адміністрування» викликають зацікавленість аудиторії і сприяють ефективному засвоєнню іноземної мови.

Саме метод проектів використовує всі найкращі ідеї традиційної та сучасної методики викладання іноземної мови: різноманітність, що виявляється у варіативності тем, типів текстів і вправ; проблемність, коли іноземна мова використовується для виконання завдань, що характеризуються новизною; навчання із задоволенням, що передбачає надання магістрам можливості говорити про те, що викликає в них підвищений інтерес, виявляти свій творчий підхід у оформленні та презентації проекту. Варто акцентувати на тому, що саме навчальне проектування, орієнтоване на самостійну діяльність магістрів (індивідуальну, групову або колективну), яку магістри виконують упродовж певного часу, покликане сприяти ефективності в навчанні іноземних мов.

Основне завдання цієї технології полягає у створенні умов для активної спільної навчальної діяльності магістрів у різних навчальних ситуаціях. Метод проектів дає змогу перетворити заняття в дискусійний, дослідницький клуб, у якому вирішуються цікаві, практично значимі проблеми.

За характером кінцевого продукту проектною діяльності такі види проектів застосовуються під час вивчення навчальної дисципліни «Професійна іноземна мова в публічному управлінні»:

- інформаційні й дослідницькі проекти (Information and Research Projects) – під час вивчення тем «Законодавча система України» та «Законодавча система високо розвинених країн світу»;

- проекти конкретного соціологічного обстеження (Survey Projects). Це проекти на теми: «Роль інформаційних систем в управлінні», «Вплив культур різних народів на міжнародну співпрацю».

Такі особливості методу проектів, як опора на особистий досвід, пріоритет самостійної діяльності, переважання групової роботи й новизна, дають змогу з великою впевненістю припустити успішність використання зазначеної технології на заняттях іноземної мови.

Як свідчать численні опитування, державні службовці прагнуть навчитися спілкування англійською мовою, але водночас вважають важким подолання мовного бар'єру, часто уникають спілкування, бо невпевнені у своєму рівні володіння мовою, бояться робити помилки. Дж. Скрівенер вважає, що допомогти тому, хто вивчає мову, можна, створивши «невимушені» реальні комунікативні ситуації, в яких студенти використовують мову, якою вони вже володіють певною мірою [6, с. 148]. Дж. Хармер виділяє три основні причини, через які важливо залучати студентів до мовленнєвих видів діяльності. По-перше, слухачі практикують ситуації, що відбуваються в реальному житті. По-друге, викладач і самі слухачі усвідомлюють свій рівень володіння мовою, аналізують помилки та окреслюють подальші напрями роботи. По-третє, мовленнєва діяльність організована правильно, усі слухачі залучені до спілкування та викладач надав якісний аналіз цієї діяльності, тоді слухачі отримують високий рівень задоволення, впевненості у своїх силах і підвищують мотивацію до вивчення англійської мови [7, с. 87].

Висновки і пропозиції. Отже, професійно-орієнтоване навчання магістрів спеціальності «Публічне управління та адміністрування» англійської мови є сучасною вимогою та складником професійної підготовки. Метою викладання навчальної дисципліни «Професійна іноземна мова в публічному управлінні» для магістрів є досягнення рівня знань, навичок і вмінь, який забезпечуватиме необхідну для фахівців комунікативну спроможність у сферах професійного, наукового й ситуативного спілкування в усній і письмовій формах; оволодіння навичками роботи з діловою документацією англійською мовою; формування вмінь і навичок самостійної роботи з англомовними фаховими текстами; розвиток навичок усного спілкування у професійній, науковій і діловій сферах. Основними педагогічними принципами організації навчання слухачів магістратури спеціальності «Публічне управління та адміністрування» є пріоритет самостійного навчання, принцип спільної діяльності, опора на досвід; індивідуалізація; системність навчання; актуалізація результатів навчання тощо. Комунікативний підхід набув найбільшого поширення у викладанні іноземних мов на сучасному етапі, а використання методик на основі комунікативного підходу забезпечує ефективність під час вивчення англійської мови. До таких методик

належать навчання у співробітництві, метод проєктів, комунікативні та рольові ігри. Саме метод проєктів дає змогу індивідуалізувати навчальний процес, дає можливість магістру проявляти самостійність у плануванні, організації та контролі своєї діяльності. Водночас недостатньо дослідженою проблемою залишається формат комунікативного заняття, його зміст, структура й типи. Також уважаємо, що необхідно розробити критерії якості й ефективності комунікативного заняття. Це може бути предметом подальших наукових досліджень.

Список використаної літератури:

1. Леонтьев А.А. Комунікативність: прийшов її час. *ІМШ*. 1991. № 5.
2. Нітенко О.В. До питання про стан дослідження іншомовної підготовки в системі вищої освіти України. *Педагогічний дискурс*. 2015. Випуск 18. С. 157–160.
3. Опрятний С.М. Моделювання системи професійного навчання державних службовців ділової англійської мови: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.03. Київ, 2005. 20 с.
4. Секрет І.В. Формування іншомовної компетентності студентів вищих технічних навчальних закладів в умовах дистанційної освіти. Дніпродзержинськ, 2011. 384 с.
5. Сура Н.А. Професійна іншомовна підготовка майбутніх фахівців з інформаційно-комунікаційних технологій у технічних університетах. Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2012. 300 с.
6. Harmer J. (1998) *How to Teach English*. Harlow: Longman. 208 p.
7. Scrivener J. (2005) *Learning Teaching. A Guidebook for English Language teachers*. Oxford: Macmillan Education. 431 p.

Prykhodko O. Peculiarities of the organization of the process of forming foreign communicative competence of Masters in the field of "Public management and administration"

The scientific and theoretical substantiation of psychological and pedagogical conditions of effective professionally oriented teaching of Masters of the speciality "Public Management and Administration" of the English language is highlighted in the article.

The main purpose of the English language as a subject area of higher education is to facilitate Masters' mastery of communication skills in oral and written forms in accordance with the motives, goals and social norms of speech behavior in typical spheres and situations of English-speaking communication.

At the present stage, the communicative approach has become the most widespread in teaching foreign languages, the main purpose of which is to teach people to communicate, to make their language understandable for the partners in conversation.

The characteristic features of the communicative approach in the process of teaching a foreign language are considered. For effective learning of English by Masters it was suggested using methods based on the communicative approach, namely: collaborative learning, project method, communicative and role playing games.

An example of organization of classes according to the project technology is given. It is the project method that allows an individual to individualize the learning process, which enables Masters to demonstrate independence in planning, organizing and controlling their activities.

A systematic analysis of domestic and foreign literature on the organization of vocational training of civil servants of the English language was conducted. The psychological particularities and principles of teaching Masters the English language are determined.

It is noted that the main pedagogical principles of organizing the teaching of Masters in the field of Public Management and Administration of a foreign language are the priority of independent education, the principle of joint activity, reliance on experience; individualization; systematic training; actualization of learning outcomes.

Key words: *public management and administration, foreign communicative competence, communicative approach, project method, professional training.*